

Sygn. akt VI Ga 13/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Borucki

Sędziowie: SO Renata Bober

SO Marta Zalewska (spr.)

Protokolant: Barbara Ćwiok

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2017 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) Sp. z o.o. w W.

przeciwko: Wojewódzkiemu (...) P. w P.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Przemyślu V Wydziału Gospodarczego z dnia 8 listopada 2016 r., sygn. akt V GC 464/16

I. oddala apelację,

II. zasądza od powoda (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz pozwanego Wojewódzkiego (...) Ojca P. w P. kwotę 1.800,00 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI Ga 13/17

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 20 kwietnia 2017 r.

Pozwem wniesionym w sprawie powód (...) Sp. z o.o. w W. domagał się od pozwanego Wojewódzkiego (...) P. w P. kwoty 13.796,26 zł tytułem zaległych odsetek od należności płaconych przez pozwanego po terminach płatności.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 30.06.2016 r. sygn. akt V GNc 202/16 pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, podnosząc zarzut przedawnienia należności objętej pozwem i wnosząc o zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 8 listopada 2016 r. sygn. akt VI GC 464/16 Sąd Rejonowy w Przemyślu uchylił w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w Przemyślu V Wydział Gospodarczy z dnia 30.06.2016r, sygn. akt V GNc 202/16 i oddalił powództwo (pkt I), zasądził od powoda (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz pozwanego Wojewódzkiego (...) P. w P. kwotę 5.335,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 4.800,00 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego. (pkt II)

Sąd Rejonowy ustalił, że strony łączyły umowy na sukcesywne dostawy jednorazowego sprzętu medycznego do koronografii i koronoplastyki. Powód zgodnie z zawartymi umowami wywiązał się ze swojego zobowiązania wystawiając w okresie od dnia 27.04.2012 r. do 14.05.2012 r. z tego tytułu faktury VAT z terminami zapłaty należności w okresie od 27.05.2012 r. do 13.06.2012 r. Pozwany dokonał płatności przedmiotowych faktur na rzecz powoda z opóźnieniem, tj. w dniach 7.07.2014 r. i 02.02.2015 r. Z tego tytułu powód naliczył pozwanemu odsetki za opóźnienie w zapłacie należności na kwotę 13.796,26 zł i wezwał pozwanego do zapłaty tej należności, co okazało się bezskuteczne. Sąd podzielił w przedmiotowej sprawie argumentację i stanowisko strony pozwanej, uznając podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia należności objętej wniesionym pozwem za uzasadniony.

Zgodnie z art. 554 k.c. w zw. z art. 612 k.c. roszczenie główne w przedmiotowej sprawie bezspornie uległo 2-letniemu terminowi przedawnienia. Zatem wszystkie należności główne objęte wystawionymi fakturami VAT uległy przedawnieniu najpóźniej z dniem 14.06.2014 r. Po tym terminie jak słusznie wskazywał pozwany jego zobowiązanie stało się zobowiązaniem naturalnym. W związku z czym zapłata po terminie przedawnienia należności głównej przez pozwanego na rzecz powoda zgodnie z art. 123 § 1 pkt. 2 k.c. nie spowodowała przerwy biegu terminu przedawnienia należności, której termin przedawnienia już upłynął z mocy prawa lecz zgodnie z art. 411 pkt. 3 k.c. stanowiła zadośćuczynienie roszczeniu przedawnionemu. Zgodnie z uchwałą SN z dnia 26 stycznia 2005 r. III CZP 42/04 ustanowiony w art. 118 k.c. termin przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe stosuje się do roszczeń o odsetki za opóźnienie także wtedy, gdy roszczenie główne ulega przedawnieniu w terminie określonym w art. 554 k.c. Roszczenie o odsetki za opóźnienie przedawnia się jednak najpóźniej z chwilą przedawnienia się roszczenia głównego. Zapłata przez pozwanego należności głównej po terminie przedawnienia zobowiązania nie powodowała tym samym uznania roszczenia pozwanego w zakresie należności odsetkowej. W tej sytuacji jak słusznie wskazywał pozwany skoro nie doszło do przerwania biegu przedawnienia należności głównej to tym samym powód nie może dochodzić odsetek od roszczenia przedawnionego, które ulegało przedawnieniu z chwilą przedawnienia się roszczenia głównego. Pozwany zaś może w tej sytuacji skutecznie podnosić zarzut przedawnienia należności odsetkowej. W konsekwencji zgodnie z art. 117 § 2 k.c. i art. 496 k.p.c. należało orzec jak w sentencji wyroku. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka zarzucając Sądowi Rejonowemu :

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, a w szczególności:

1) art. 233 § 1 ustawy Kodeks postępowania cywilnego poprzez błędne zastosowanie przez Sąd pierwszej instancji i w konsekwencji naruszenie zasady wszechstronnego rozpatrzenia zebranego materiału dowodowego oraz zasad logicznego rozumowania, poprzez pominięcie w toku swobodnej oceny dowodów okoliczności zgłaszanych przez stronę powodową w całości, przy braku całkowitego uzasadnienia przyczyn pominięcia twierdzeń i dowodów przedstawionych przez nią podczas gdy prawidłowe zastosowanie przedmiotowego przepisu, w tak określonym stanie faktycznym, winno doprowadzić sąd do analizy stanu faktycznego, z którego wynika, iż roszczenie o odsetki nie uległo przedawnieniu i mogło być dochodzone jako nie przedawnione przez stronę powodową co miało istotny wpływ na wynik sprawy,

2) art. 233 § 1 ustawy Kodeks postępowania cywilnego polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów poprzez błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, poprzez oparcie orzeczenia jedynie na twierdzeniach strony pozwanej, w której brak jest kategorycznych stwierdzeń dotyczących przedawnienia roszczenia z tytułu odsetek, nie odnosząc się w ogóle do twierdzeń i stanowiska strony powodowej dotyczących skutków materialnego i procesowego zgłoszenia zarzutu przedawnienia, co miało istotny wpływ na wynik sprawy,

3) art. 233 § 1 ustawy Kodeks postępowania cywilnego przez błędne zastosowanie i w konsekwencji naruszenie zasady wszechstronnego rozpatrzenia zebranego materiału dowodowego oraz zasad logicznego rozumowania, poprzez odmowę wiary dokumentom załączonym do pozwu i uznanie, iż brak jest podstaw do oceny zgromadzonych dokumentów w niniejszym postępowaniu pod kontem zapłaty za faktury, których termin przedawnienia już minął, co

oznacza, iż zapłata po tym terminie jest zapłatą nie tylko za dług naturalny ale jest w istocie uznaniem istniejącego roszczenia po stronie pozwanej wraz z należnościami ubocznymi, co miało istotny wpływ na wynik sprawy,

4) art. 233 § 1 ustawy Kodeks postępowania cywilnego w związku z art. 229 ustawy Kodeks postępowania cywilnego przez błędne zastosowanie i w konsekwencji naruszenie zasady wszechstronnego rozpatrzenia zebranego materiału dowodowego oraz zasad logicznego rozumowania, poprzez stwierdzenie, że fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną z jednej strony nie budzą wątpliwości, co do samego faktu a z drugiej strony stwierdzając, iż materiał dowodowy nie pozwala na wskazanie, iż nie doszło do przedawnienia roszczenia, i przy braku całkowitego odniesienia się do stwierdzeń stron powodowej w wydanym orzeczeniu, co miało istotny wpływ na wynik sprawy,

5) art. 328 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego poprzez nie uzasadnienie w wyroku wszystkich istotnych elementów mających wpływ na wynik sprawy, a przede wszystkim nie wskazania, dlaczego Sąd uznał, iż roszczenie Powódki z tytułu odsetek uległo przedawnieniu, skoro z żadnego dokumentu zgromadzonego w sprawie, nie wynika taka okoliczność wprost, jak również brak jest wskazania w uzasadnieniu wyroku okoliczności związanych sensu stricto z samym przedawnieniem roszczenia z tytułu odsetek, jak również brak jest odniesienia w uzasadnieniu wyroku do skutków procesowego i materialnego oświadczenia o przedawnieniu roszczenia oraz faktu komu takie oświadczenie winno być zgłoszone, w jakiej formie oraz jak skutek winno wywierać, co miało istotny wpływ na wynik sprawy i wysokość żądania Powódki.

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności:

1) art 554 w zw. z art. 123 § 1 pkt. 2 ustawy Kodeks cywilny poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, i w konsekwencji uznanie, iż roszczenie Powódki jako związane z działalnością gospodarczą uległo przedawnieniu, ponieważ wynikało z umowy sprzedaży i w tym stanie faktycznym do niej miał zastosowany skrócony okres przedawnienia, a co za tym idzie faktury zapłacone po tej dacie były wykonaniem jedynie zobowiązania naturalnego, które według Sądu ma jedynie cechy odszkodowawcze a odsetki uległy przedawnieniu tak jak należność główna, podczas gdy prawidłowa analiza tych przepisów winna doprowadzić Sąd do stwierdzenia, iż zapłacone faktury po terminie swej wymagalności powodują iż dochodzi do uznania istniejącego długu w tym odsetek od niezapłaconych w terminie faktur oraz że odsetki uzyskują swój samodzielny byt i istnieją obok roszczenia głównego, co ma istotny wpływ na wynik sprawy,

2) art. 118 w zw. z art 554 ustawy Kodeks cywilny poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, i w konsekwencji uznanie, iż roszczenie Powódki uległo przedawnieniu w sensie materialnoprawnym, podczas gdy prawidłowe rozumienie tego przepis winno doprowadzić Sąd do stwierdzenia, iż przedawnienie roszczenia Powódki nie nastąpiło albowiem przedawnienie nie następuje z mocy samego prawa z upływem określonych terminów wskazanych w przepisach ustawy a w chwili kiedy takie oświadczenie zgodnie z art. 61 k.c. doszło do wierzyciela w taki sposób, iż mógł się z nim zapoznać, co oznacza, iż w niniejszej sprawie zarzut przedawnienia zgłoszony przez pełnomocnika strony pozwanej wywołał jedynie skutki procesowe, a skutki materialne winny być zbadane przez Sąd, czego Sąd nie uczynił w mniejszym postępowaniu, co ma istotny wpływ na wynik sprawy,

3) art. 118 w zw. z art 554 ustawy Kodeks cywilny poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, i w konsekwencji uznanie, iż roszczenie Powódki uległo przedawnieniu, podczas gdy prawidłowa ocena powyższych przepisów w oparciu o stan faktyczny sprawy, z uwzględnieniem terminów zapłaty dokonanych przez Pozwanego oraz treści pisemnych zarzutów, zgodnie z którym zdaniem Pozwanego roszczenie Powódki mogło przedawnić się co do kwoty 3733,38 zł, z jedoczesnym faktem nie złożenia przez Pozwanego materialnego oświadczenia o przedawnieniu roszczeń, winno doprowadzić Sąd do uznania, że dochodzone niniejszym postępowaniem roszczenia nie uległy przedawnieniu, ze względu na trzy letni termin przedawnienia roszczenia odsetkowego, a tym samym mogły być skutecznie dochodzone w ramach niniejszego postępowania, czego Sąd nie uczynił w niniejszym postępowaniu, a co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy,

4) art. 118 w zw. z art 123 § 1 pkt. 2 w zw. z art 60 i 61 ustawy Kodeks cywilny poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, i w konsekwencji uznanie, iż roszczenie Powódki uległo przedawnieniu oraz że bez znaczenia jest zapłata

po terminie przedawnienia dokonana przez stronę Pozwaną gdyż w ocenie Sądu jest to zapłata za dług naturalny o charakterze jedynie odszkodowawczym, podczas gdy prawidłowo analiza powyższych przepisów i ich właściwe zastosowanie winno doprowadzić Sąd do konstatacji polegającej na stwierdzeniu, iż zapłata za roszczenia, które wynikały z faktur sprzedaży i stały się zobowiązaniem naturalnym, tak naprawdę były oświadczeniem woli złożonym przez Pozwanego o uznaniu długu, a co za tym idzie takie oświadczenie zmierza do uznania nie tylko roszczenia głównego ale i ubocznych powstałych od roszczenia głównego, w tym przede wszystkim odsetek od nieterminowych wpłat, co ma istotny wpływ na wynik sprawy,

5) art 60 i 61 ustawy Kodeks cywilny poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, i w konsekwencji uznanie, iż roszczenie Powódki uległo przedawnieniu oraz że bez znaczenia jest zapłata po terminie przedawnienia dokonana przez stronę Pozwaną podczas gdy prawidłowa wykładnia powyższych przepisów winna doprowadzić Sąd do wniosków, iż zapłata po terminie przedawnienia zobowiązania naturalnego jest niczym innym jak uznaniem swojego zobowiązania ze wszystkimi należnościami ubocznymi oraz iż odsetki stały się odrębnym zobowiązaniem odrębnym już od zobowiązania głównego, które podlegają swojemu reżimowi dochodzenia, co miał istotny wpływ na wynik sprawy.

Wskazując na powyższe podstawy zaskarżenia powód domagał się zmiany wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie uchylenia w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Ponadto żądał zasądzenia od powoda na swoją rzecz kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację (k.111) pozwany wniósł o jej oddalenie w całości i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy rozpoznając przedmiotową apelację nie znalazł podstaw do jej uwzględnienia.

Zarzuty jej, tak dotyczące naruszenia prawa procesowego, jak i prawa materialnego są niezasadne. Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że roszczenie podległo przedawnieniu, a dokonane w sprawie ustalenia i rozważania prawne Sąd Okręgowy w pełni podziela i przyjmuje za własne.

Powód uzasadniając zarzuty apelacji podkreślił przede wszystkim, że Sąd Rejonowy nie wziął pod uwagę samodzielnego bytu roszczenia o odsetki za opóźnienie, a to skutkuje, że skoro mają one charakter świadczeń okresowych – przedawniają się w terminie trzyletnim (choćby jednocześnie były związane z prowadzeniem działalności gospodarczej). Pozwany dokonując spłaty należności głównej wynikającej z faktur VAT potwierdził istnienie zobowiązania i uznał dług, powodując jednocześnie zaktualizowanie się biegu trzyletniego okresu przedawnienia dla roszczenia odsetkowego od spłaconych należności, co Sąd I instancji w swoim wyroku całkowicie pominął.

Nadto zaznaczył, że uznanie roszczenia przez pozwanego nie powinno budzić żadnych wątpliwości. Art. 123 kc nie wymaga zresztą dla tego rodzaju czynności żadnej szczególnej formy, co oznacza, że może ono nastąpić nie tylko w sposób wyraźny, ale także dorozumiany, np. przez spełnienie części świadczenia, zapłatę odsetek, czy prośbę o odroczenie płatności długu.

Spłata więc przez pozwanego należności głównej spowodowała, w jego ocenie, przerwanie biegu terminu przedawnienia, a tym samym konieczność przyjęcia, że od dnia zapłaty należności z poszczególnych faktur trzyletni bieg przedawnienia rozpoczął swój bieg na nowo, jako zobowiązanie samoistne, oderwane od zobowiązania głównego – co Sąd Rejonowy też w zupełności pominął.

Dodał również, że dłużnik nie złożył w sposób przewidziany w art. 61 kc oświadczenia o potrąceniu, bowiem nie doszło ono do wierzyciela, a jedynie do jego pełnomocnika. Pełnomocnik natomiast co do zasady uprawniony jest wyłącznie do odbioru oświadczeń o charakterze procesowym, nie zaś materialno - prawnym, czego również Sąd I instancji nie wziął pod uwagę.

Odnosząc się do powyższych kwestii należy przede wszystkim za Sądem Rejonowym przywołać stanowisko prezentowane zarówno w doktrynie jak i orzecznictwie, które Sąd Okręgowy w pełni podziela, że termin przedawnienia odsetek od należności niezapłaconych, różni się od terminu przedawnienia odsetek należności które zapłacone zostały, ale z opóźnieniem.

Jeżeli wierzyciel więc nie przerwał biegu przedawnienia należności głównej to nie może, bez ryzyka podniesienia zarzutu przedawnienia, dochodzić samych odsetek od tej należności, która jest przedawniona, powołując się na trzyletni termin przedawnienia z art. 118 kc, gdyż roszczenie o odsetki za opóźnienie przedawnia się z chwilą przedawnienia należności głównej (a więc przy umowie sprzedaży w terminie dwuletnim). Tylko wówczas, gdy dłużnik dokona zapłaty z tytułu sprzedaży z opóźnieniem ale przed terminem przedawnienia (co nie miało miejsca w niniejszym przypadku), wówczas odsetki nie przedawniają się w terminie dwuletnim dla roszczenia głównego, a uzyskują byt niezależny od tej należności.

Zakładając więc, w świetle powyższego, że dłużnik nie zapłacił roszczenia głównego przed upływem dwóch lat od terminu płatności – przedawnia się w tym terminie zarówno należność główna, jak i odsetki.

Bez wpływu na powyższe pozostaje, niekwestionowany obecnie w orzecznictwie pogląd, co do charakteru roszczenia o odsetki (świadczenie okresowe). Sąd Najwyższy odnosząc się do powyższych kwestii w uchwale z dnia 26 stycznia 2005 sygn. II CZP 42/2004 wskazał też, że akcesoryjność roszczenia o odsetki za opóźnienie wyraża się uzależnieniem jego powstania od istnienia niezapłaconego w terminie roszczenia o świadczenie pieniężne. Szeroko, w różnych systemach prawnych jest przyjęta reguła, że wraz z przedawnieniem się roszczenia głównego przedawniają się roszczenia o świadczenia uboczne i regułą tą w ocenie Sądu Najwyższego należy uznać też za obowiązującą w prawie polskim, pomimo niewyrażenia jej wprost w kodeksie cywilnym. Sąd Najwyższy podkreślił również, że mając na względzie cel tej reguły – nie do pogodzenia z nim byłoby stosowanie jej wówczas, gdy przed przedawnieniem roszczenia głównego doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczenia o świadczenie uboczne - a z taką sytuacją również nie mamy do czynienia w niniejszym przypadku.

To zaś powoduje, że stanowisko Sądu Rejonowego, co do upływu terminu przedawnienia roszczenia powoda, w świetle w/wym. reguły, należało uznać za w pełni trafne.

W tej sytuacji więc do rozważenia (czego rzeczywiście Sąd I instancji nie uczynił) pozostawała kwestia, czy zapłata należności głównej dokonana przez pozwanego po upływie terminu przedawnienia, przerwała jego bieg, na co powołuje się apelujący.

Sąd Okręgowy w pełni podziela pogląd prezentowany w orzecznictwie, że oświadczenie o uznaniu długu dokonane po upływie przedawnienia - o ile nie przemawiają za tym jakieś wyjątkowe okoliczności, może być poczytane za zrzeczenie się zarzutu przedawnienia. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 12 października 2006r. sygn. I CSK 119/06 wskazał jednak, że uznanie przedawnionego roszczenia może zawierać także zrzeczenie się zarzutu przedawnienia, jeżeli z treści oświadczenia lub okoliczności w których zostało ono złożone – wynika taka wola dłużnika. Oświadczenie więc o zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia powinno zawierać wyraźny zamiar rezygnacji przez dłużnika z możliwości podniesienia wobec wierzyciela tego zarzutu, tylko wówczas można bowiem przyjąć dorozumiane oświadczenie woli dłużnika o zrzeczeniu się tego zarzutu, co wskazał min. SA w W. w wyroku z dnia 9 października 2014r., sygn. VI ACa 1848/13, a pogląd ten Sąd Okręgowy w pełni podziela.

W niniejszej sprawie sam fakt zapłaty należności głównej nie może być poczytywany jako wyraźna rezygnacja dłużnika z możliwości podniesienia co do należności ubocznych zarzutu przedawnienia, za powyższym zresztą nie przemawiają żadne inne okoliczności (na które wierzyciel nadto się nie powoływał). Jeszcze raz podkreślić należy, że zrzeczenie się zarzutu przedawnienia wymaga celowego i świadomego działania strony, a w sprawie niniejszej brak jest podstaw do stwierdzenia powyższego w zakresie dotyczącym należności ubocznej.

Co do skuteczności zarzutu przedawnienia, z uwagi na formę w jakiej został on podniesiony – trzeba zaznaczyć, że zarzut ten może przybrać faktycznie formę dowolną, istotne jest natomiast, by pozwany w toku sprawy, wyraźnie oświadczył, że uważa roszczenie za przedawnione, co w niniejszej sprawie uczynił. Zarzut przedawnienia może być podniesiony zarówno przed wszczęciem procesu, poza postępowaniem – przez skierowanie oświadczenia w tym zakresie do wierzyciela, jak i w trakcie procesu (jak w przedmiotowej sprawie). W tym ostatnim przypadku następuje on w piśmie procesowym, przy czym dokonanie oświadczeń woli zamieszczonych w tego rodzaju pismach ocenia się według przepisów kpc. Doręczanie pism procesowych reguluje w nim przepis art. 132, który wprowadza uproszczoną formę doręczenia (bezpośrednio pełnomocnikom). W konsekwencji więc, należy w tej sytuacji przyjmować, że dzień wskazany na dowodzie doręczenia stronie przeciwnej (upoważnionemu pełnomocnikowi) odpisu pisma zawierającego zarzut przedawnienia - jest miarodajny zarówno dla oceny zgłoszenia tego zarzutu jak i jego terminu.

Reasumując powyższe, Sąd Okręgowy nie stwierdził aby w niniejszej sprawie doszło do naruszenia przepisów art. 233 par 1 kpc , 554 w zw. z art. 123 par 1 pkt 2 kc, 118 w zw. z art. 554 kc, 118 w zw. z art. 123 par 1 pkt 2 i w zw. z art. 60 i 61 kc , a także art. 60 i 61 kc , jak również by doszło do uchybień w zakresie dotyczącym przepisu art. 328 par 2 kpc – uznając, że wyrok Sądu I instancji w pełni odpowiada prawu.

Z uwagi na powyższe apelację oddalono na podstawie art. 385 kpc , a o kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 par 1 kpc i 98 par 1 i 3 kpc.